

tervjujev s turisti in z obiskovalci so morali ugotavljati pomen kulture v sklopu turizma, predvsem pa stopnjo povezanosti lokalne skupnosti z določenimi kulturnimi institucijami. Po dnevni strokovni ekskurziji so skupine druga drugi poročale o rezultatih raziskav.

Ob koncu je sledila evalvacija celotne poletne akademije. Ugotovitve: kultura je pomemben del razvoja podeželja. Namenjena je ohranjanju identitete, v ustrezni meri pa je lahko uporabljena tudi kot turistični produkt, pri čemer pa nikoli ne smeta biti zanemarjena vloga in pomen lokalnega prebivalstva.

Skozi različne aktivnosti se je med poletno akademijo porušil »zid med strogo strokovnimi skupinami (muzealci) in razvojniki«, ki so imeli na začetku drugačne poglede, pozneje pa so s sinergičnim učinkom uspeli razviti skupne razvojne poglede.

Ob koncu poletne akademije je bilo tudi delovno srečanje upravnega odbora Euroacademy Association, na katerem je bilo sklenjeno, da Slovenija (članica upravnega odbora Euroacademy Association Maruška Markovčič s sodelavci) do decembra 2007 pretehta možnosti, da se naslednja poletna akademija na temo Okolje in razvoj podeželja, organizira v Sloveniji.

Poletne akademije so namenjene širjenju obzorij, sklepanju znanstev in stikov ter oblikovanju novih razvojnih možnosti na podeželju. Če želite izvedeti več o aktivnostih in rezultatih poletne akademije, mi lahko pišete na maruska.markovcic@ljubljana.si, ali pa se obrnete na: info-association@euroacademy.org; dodatne informacije pa dobite tudi na www.euroacademy.org.

Datum prejema članka v uredništvo: 3. 11. 2007.

Drugi članki ali sestavki / 1.25

Alenka Černelič Krošelj

ODLIČNOST V DEDIŠČINI / THE BEST IN HERITAGE

Dubrovnik, 27.–29. september 2007

V Dubrovniku je v organizaciji European Heritage Association / Evropske zveze za dediščino potekala šesta konferenca z naslovom *The best in Heritage – Najboljše v dediščini ali Odličnost v dediščini*. Temeljni namen konference je bil predstavitev nagrajenih muzejskih, konservatorskih in drugih projektov ohranjanja kulturne dediščine, prejemnikov nacionalnih, evropskih in drugih nagrad. Raznovrstnost nagrajenih projektov je bila razvidna že iz prejetega programa, še bolj pa prek predstavitev na konferenci.

120 udeleženk in udeležencev iz Evrope in z drugih kontinentov (npr. iz Avstralije in Južne Amerike) je v treh dneh spoznalo različne načine ohranjanja, predstavljanja, upravljanja in financiranja projektov, ki so bili ovrednoteni kot najboljši – torej *the best in heritage*.

Prizorišče konference je bilo skrbno izbrano in premišljeno, saj je mesto Dubrovnik »živ muzej« – Unescova dediščina, stičišče raznovrstnih kultur in dogodkov ter množično »príbežališče« obiskovalcev – turistov z vseh koncev sveta. »Delegacija«¹ iz Slovenije je štela sedem članov iz različnih institucij z različnimi cilji in dolžnostmi.

V treh dneh smo spoznali petnajst z oceno odličnosti nagrajenih projektov na področju dediščine. V poročilu na kratko predstavljam vse projekte, tistim, ki so tako s predstavitvijo kot predsta-

vljeno vsebino izstopali oziroma so bili deležni večje pozornosti pasivnih udeležencev konference, pa namenjam nekaj več besed.

Konferenca se je začela v četrtek, 27. 9. 2007, z uvodnimi pozdravi; predstavnik Ministrstva za kulturo Republike Hrvaške, dr. Hans-Martin Hinz, predsednik sveta ICOM – International Committee of Museum, Marie-Paule Roudil, vodja oddelka za kulturo UNESCO Evropa, pisarna Benetke, in predstavnik Europe Nostre. Uvodne teze o pomenu muzejev in dediščine je predstavil dr. Francoise Mairesse, direktor Kraljevega muzeja v Mariemontu, profesor na Univerzi v Lyonu in Liegu (Francija). Prvi dan je bila med bolj opaznimi predstavitev dobitnika Evropske nagrade – Muzej leta 2006, 'muzeja znanosti' (*science museum*) CosmoCaixa v Barceloni. Upraviteljica in financerka muzeja je fundacija španske banke CosmoCaixa, ki presežke dobička vlaga v znanost in kulturo. V novi zgradbi – podrla so npr. tudi cerkev iz 19. stoletja, ki je niso več uporabljali, so ustvarili prostor, v katerem obiskovalci lahko doživljajo naravo in različne dosežke ljudi. Obiskovalci se v njej lahko sprehodijo skozi deževni gozd, soustvarjajo različne eksperimente; od odprtja muzeja leta 2004 ga je obiskalo že več kot tri milijone obiskovalcev.

Sledila je predstavitev posebne UNESCOve nagrade za Azijo in Pacifik – UNESCO Asia-Pacific Heritage Awards for Culture Heritage Conservation (od leta 2000). Poleg temeljnih načel so predstavili tudi nagrajence, vključno z nagrajenci za leto 2007. Sledila je predstavitev projekta obnove, predstavitev in funkcioniranje ladje, imenovane *Brunel's ss Great Britain*, ki je še posebno pomembna za zgodovino Velike Britanije. Za njo je bil s pomočjo eksperimentov predstavljen muzej *Tom Tit Experiment* iz mesta Södertälje na Švedskem.

¹ Udeleženci iz Slovenije nismo bili uradna delegacija, saj je vsak prišel s svojim namenom. V Dubrovniku smo bili Barbara Toman, direktorica Gorenjskega muzeja Kranj, Tomaž Lauko, fotograf iz Narodnega muzeja Slovenije – predstavila sta tudi plakat za razstavo v Gorenjskem muzeju – dr. Breda Čebulj Sajko, predstojnica predstavitenega centra ZRC SAZU, dr. Aleš Gačnik, ZRS Bistra Ptuj, Elizabeta Petruša Štrukelj, ICOM Slovenija, mag. Tita Porenta, Amante d. o. o., Radovljica, in Alenka Černelič Krošelj, Občina Krško.

Evropsko nagrado za arhitekturno kulturno dediščino za leto 2005 je prejel projekt obnove kopališča v Nikoziji. Omeriye Ottoman Baths so primer povezovanja grške in turške skupnosti na Cipru. Konservatorski projekt zagotavlja ohranitev bogate kulturne dediščine, ki predstavlja povezovanje in sožitje obeh narodov v preteklosti; avtorji upajo, da bo tudi ta obnova pripomogla k boljšim odnosom.

Voden ogled Dubrovnika.

Foto: Tomaž Lauko, september 2007

Zadnja predstavitev prvega dne je bila presenetljiva in skoraj neverjetna. 25 let trajajoč projekt ohranjanja finske vasi v Paanajärvi v Republiki Karelina v Rusiji je izjemen dosežek na področju ohranjanja tradicionalne kulture, ogrožene zaradi gradnje hidroelektrarne. Ohranitev finske skupnosti v Rusiji financira Finska, projekt pa je prejel nagrado organizacije Europa Nostra za leto 2005. Osrednji del predstavitve je bil film o projektu, podkrepjen s pesmijo in z epom Kalevala.

Dan se je končal s slovesnim odprtjem kongresa in z intenzivnim druženjem udeležencev, saj je bila večina udeležencev željna različnih stikov in izkušenj iz drugih dežel.

Petek, 28. 9. 2007 se je začel z odlično predstavitvijo ustanavljanja in oblikovanja Hat Industry Museum (muzeja oziroma tovarne klobukov) iz mesta Sao Jao de Madeira na Portugalskem. Direktor muzeja, prejemnika portugalske nacionalne nagrade za najboljši muzej, je v svojo izjemno predstavitev strnil vse elemente ustanavljanja muzeja: zaprtje tovarne, iskanje nove vsebine, vključevanje tako lastnikov kot delavcev, različne načine financiranja, odlično in interaktivno muzejsko predstavitev, upravljanje in uspešno delovanje muzeja. Udeleženci konferenice smo njegovo predstavitev ocenili kot najboljšo.²

V okviru Imperial War Museum v Londonu (Velika Britanija) je nastal poseben muzej Winstona Churchila. Direktor je predstavitev imenoval tudi Presenting an Icon – predstavitev ikone. V času medkulturnih trenj se na Norveškem še posebno posve-

čajo različnim priseljencem. Za povezovanje in predstavitev različnosti na majhnem prostoru je bil ustanovljen International Cultural Center and Museum – IKM v Oslu, norveški muzej leta 2006. Eden med najbolj odmevnimi projekti je bil naslovljen Living together yesterday and today / Živeti skupaj včeraj in danes.

Popoldan je bil predviden za ogled Lokruma; ogled otoka je zaradi dežja in razburkanega morja odpadel. Nadomestil ga je ogled Dubrovnika z najnovejšimi zvočnimi sistemi – s sprejemnikom in slušalkami, ki posredujejo vodičev govor, pri čemer so komunikacijo uspešno motili debeli zidovi dubrovniških znamenitosti.

Popoldne je potekala okrogla miza o težavah s krajami objektov dediščine predvsem v Afriki in v manj dediščinsko ozaveščenih družbah. Uničevanje in trgovanje z dediščino ter vračanje dediščine na izvirne lokacije je pereča tema tako v muzejih kot v drugih javnih organizacijah. Okroglo mizo so sooblikovali številni strokovnjaki iz različnih organizacij.

Večer smo preživeli v dubrovniškem Etnografskem muzeju, v konferenčnih prostorih pa so nas čakali katalogi, zloženke in plakati različnih razstav, muzejev, projektov, publikacij idr.

V soboto, 29. 9. 2007, je direktor za stike z javnostmi iz Naravoslovnega muzeja iz Bruslja (Belgija) pripravil učno uro z obiskovalci. Belgijski muzej leta 2006 je primer nenehnega obnavljanja zbirk, prenavljanja muzejskega pogleda na predstavitve in nenehno komunikacijo z obiskovalci. Novembra odpirajo največjo zbirko dinosavrov v Evropi, njihov temeljni cilj pa je *change society* – 'spreminjati družbo'!

Britanci imajo kot začetniki industrijske družbe tudi poseben odnos do svoje tovrstne dediščine! Tako so iz vodovodnega sistema iz leta 1820 »zgradili« projekt, ki je leta 2006 prejel muzejsko nagrado in nagrado za kulturno dediščino za odličnost (Museum and Heritage Award for Excellence – Classic Award). Muzej in izredne dosežke na področju ohranjanja industrijske dediščine je predstavil eden med ustanovitelji in skrbnik, saj gre za neke vrste »društveni muzej« ljubiteljev tovrstne dediščine.

Zgodovina Avstralije oziroma zgodovina Evropejcev v Avstraliji je stara nekaj več kot 200 let. Pomemben del dediščine so zapor, kamor so iz Anglije »izvažali« kaznjence. Fremantle Prison v Zahodni Avstraliji je preurejen v muzej, leta 2006 pa je prejel nagrado za najbolj privlačno turistično destinacijo v Avstraliji.

V informacijski družbi sta pomemben del ohranjanja dediščine njena digitalizacija in digitalna predstavitev. University of Art & Design v Helsinkih (Finska) je prejemnica Unescove nagrade za digitalno prikazovanje nesnovne dediščine za leto 2005. Na Švedskem v Upsali hranijo zemljevid Mehike iz leta 1550 avtorja Alonsa de Santa Cruz, s pomočjo katerega obiskovalci doživljajo vznemirljivo potovanje po Mehiki od srede 16. stoletja do danes, s pomočjo klika pa na njem odkrivamo številne zgodbe iz preteklosti.

Avicomovo nagrado leta 2006 za najboljšo multimedijsko predstavitev – CD- ali DVD-rom je prejel Muzej literature »Peto-fik«, Budimpešta (Madžarska). Zbirka o pesniku Attili Jozsefu (1905–1937) sloni na multimedijski predstavitvi njegovega življenja in dela.

² Udeleženci konference smo ob koncu izbrali najboljšo predstavitev projekta. Nagrada je udeležba na muzejskem sejmu v Kölnu novembra 2007.

Edini nagrajeni nacionalni muzej je bil Islandski narodni muzej, ki je ob nazivu Evropski muzej leta 2006 prejel še posebno pohvalo. Postavitve stalne razstave je žirijo prepričala z inovativnostjo, delo muzeja pa s posebno družbeno angažiranostjo, še posebno za ljudi s posebnimi potrebami. Na podlagi njihove razstave, DVD-ja in kataloga je bil prenovljen šolski sistem za otroke s posebnimi potrebami, kar potrjuje, da so muzeji lahko generatorji sprememb in snovalci bolj kakovostnega življenja. Vsaki predstavitvi je bilo namenjenih 35 minut ter 10 minut za vprašanja in odgovore. Uradni jezik konference je bil angleški, v tem jeziku so tudi vsa gradiva.

Usmerjenost konference v 'odličnost' (*excellence*) je bila dopolnjena tudi z zaključno prireditvijo v dubrovniškem Knežjem dvorcu, kjer so se organizatorji zahvalili vsem referentom, moderatorjem in udeležencem.

Datum prejema članka v uredništvo: 13. 11. 2007.

Drugi članki ali sestavki / 1.25

Andrej Šumer

PREPOZNAVNA NARODNA GASTRONOMIJA – POTENCIAL V TURIZMU Bled, 23–24. 10. 2007

S trditvijo »človek je, kar je« pričenjam poročilo s konference o Prepoznavni narodni gastronomiji – potencialu v turizmu, ki je dva dni (23.–24. 10. 2007) potekala v hotelu Astoria na Bledu. Če t. i. kulturnega turista peljemo v McDonald's, smo v najboljšem primeru deležni posmeha, kajti kultura postaja glavni dejavnik turističnega razvoja tako v Sloveniji kot svetu, del kulture in kulturne identitete pa je tudi gastronomska ponudba.

Na konferenci so se predstavili najrazličnejši strokovnjaki z različnih področij, fakultet, iz šol in inštitutov. Po svečani konferenci in uvodnih besedah predsednice konference Gordane Vulić, direktorja STO Dimitrija Picige in blejskega župana Janeza Fajfarja so se pričela plenarna predavanja.

Dr. Janez Bogataj je predstavil razsežnosti, omejitve in poti za mednarodno razpoznavnost narodne in regionalne gastronomije. Poudaril je, da so kulinarčne specialitete gledališče zgodovine, ki opredeljujejo posamezna zgodovinska obdobja. Sčasoma namreč postane jed, ki je sprva značilna za določeno območje, značilna tudi za druge okoliše. Prvi korak k dobremu gastronomskemu imidžu Slovenije je izdelava strategije njene gastronomskega razvoja.¹ Slovenska gastronomska piramida vsebuje 170 reprezentativnih jedi, razdeljenih na 24 slovenskih območij. Po mnenju dr. Bogataja je v 20. in 21. stoletju gastronomija dobila tudi izobraževalne razsežnosti, vedno pomembnejše pa so tudi gastronomske poti.

Marjeta Keršič Svetel je predstavila kulinarčni turizem in interpretacijo naravne in kulturne dediščine, ki igra pomembno vlogo v kulinarčnem turizmu, saj se najlažje predstavimo prav

s prehransko kulturo. Hrana mora imeti svoje mesto v celovitem turističnem produktu, pomembne so predvsem zgodbe o lokalni identiteti (zgodbe o hrani kot celovita zgodba lokalne identitete), za uspešen razvoj gastronomije pa je nujen interdisciplinaren prijem. Avtentične zgodbe ponujajo avtentična doživetja, ki jih mnogi interpretirajo kot gledališki dogodek. Turizma tudi ni brez uspešnega strateškega načrtovanja. Zaradi nepravilne interpretacije in predstavitev zgodb o hrani v kulinarčnem turizmu pogosto prihaja do nepotrebnih nesporazumov.

Sonja Sibila Lebe je v svojem referatu opisala, kako inozemski turisti doživljajo gastronomsko ponudbo Slovenije. Zaradi globalizacije bo svet, če se bodo na trgu pojavljali isti produkti, kar vsekakor velja za gastronomsko ponudbo, vedno revnejši. Za tuje, še posebej bogate goste iz Zahodne Evrope je nujna gastronomska kakovost. Zanimiv je podatek, da kar 66 odstotkov angleških gostov ni poskusilo slovenskega vina, čeprav smo v svetu prepoznavni prav po njem. Velik delež gostov je starejših od 50 let, razen upokojencem pa je vsem zelo pomemben vir informacij medmrežje. Gostje so pri izbiri hrane pogrešali svetovanje natakarejev. Po mnenju Sonje Sibile Lebe je gastronomija priložnost za »križno« trženje (gastronomija in kulturna dediščina). In, konec koncev, Slovenci moramo bolj zaupati v kakovost.

Maja Pak je predstavila trženje gastronomije Slovenije. Kot njeno primerjalno prednost je poudarila njeno raznolikost, ki se odraža tudi v gastronomiji. Slovenska turistična organizacija želi povečati prepoznavnost Slovenije s produktom gastronomije, s katerim poudarja bistvene gastronomske posebnosti posameznih območij. Gastronomska piramida Slovenije je nastala prav na podlagi raznolikosti omenjenih območij.

Po odmoru se je pričela prva sekcija predavanj z naslovom **Tradicija in zaščita gastronomskih izdelkov**. Najprej je bil pred-

1 Zaključni predlog strategije razvoja gastronomije v Slovenije najdemo na spletni strani: http://www.slovenia.info/pictures/business_event/attachments_1/2006/Strategija_gastronomije-31.8.2006_4277.pdf, 5. 11. 2007.